

Klimatkontrakt 2030

Mellan Kalmar kommun och myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

VERSION 2022

Innehåll

1. Syftet med Klimatkontrakt 2030	4
2. Parter	4
3. Kommunens åtaganden	4
3.1. Kommunens klimatmål.....	4
3.2. Strategi.....	5
3.3. Organisation och ledning.....	11
3.5. Klimatinvesteringsplan.....	13
3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner.....	14
3.8. Klimatanpassning.....	15
3.9. Klimatsmart mobilitet.....	15
4. Viable Cities åtaganden	17
4.1. Bättre regler.....	18
4.2. Innovationer.....	18
4.3. Samordnad finansiering.....	18
4.4. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer.....	19
5. Myndigheternas åtaganden	19
5.1. Lärande arbetssätt för policyutveckling.....	19
5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling.....	20
5.3. Samordnad finansiering.....	20
5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer.....	20
6. Strategiska utvecklingsprojekt 2023	21
6.1. Systemdemonstration.....	21
6.2. Konkurrenskraft och finansiering.....	22
6.3. Medborgarengagemang.....	22
6.4. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt.....	23

7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering.....	24
7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen.....	24
7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen.....	25
7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities.....	25
7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna.....	26
8. Kontraktet.....	29
Klimatkontrakt 2030.....	30
Bilaga 1 – länkar till dokument.....	31

1. Syftet med Klimatkontrakt 2030

Syftet med detta Klimatkontrakt är att öka tempot i klimatomställningen i städer inom ramen för Agenda 2030 och samtidigt bidra till återhämtningen i svensk ekonomi i kölvattnet av corona-pandemin. Klimatkontraktet uttalar parternas avsikt att höja ambitionen inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Klimatkontraktet ger även Sverige och svenska städer goda förutsättningar att vara internationella föregångare i städernas klimatomställning. Detta ska uppnås genom ömsesidiga och långsiktiga åtaganden om insatser från de undertecknande statliga myndigheternas, innovationsprogrammet Viable Cities och kommunens sida enligt följande.

2. Parter

Parter i Klimatkontrakt 2030 är:

- Kalmar kommun.
- Myndigheterna: Statens Energimyndighet (Energimyndigheten), Verket för innovationssystem (Vinnova), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Tillväxtverket, Trafikverket och Naturvårdsverket.
- Strategiska innovationsprogrammet Viable Cities.¹

3. Kommunens åtaganden

3.1. Kommunens klimatmål

År 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser. Kalmar kommun ska vara klimatneutral redan år 2030. Tillsammans med ytterligare 22 kommuner är kommunen utvald att leda omställningen i Sverige till klimatneutrala städer 2030.

Ambitionen är att Kalmar ska fortsätta vara en av Sveriges mest hållbara kommuner och ett föredöme inom miljöområdet. Kalmar har i dag – precis som andra svenska kommuner – en miljö- och klimatpåverkan som är flera gånger större än vad som är hållbart ur ett globalt perspektiv. Miljö- och klimatomställningen är därför brådskande.

Kalmar kommun har under de senaste 10 åren varit en del av Kalmar läns arbete för fossilbränslefri region 2030 och har sedan 2019 en vision och mål för en fossilbränslefri kommun som sträcker sig till 2025. I vision för 2025 står följande:

¹ Viable Cities är ett strategiskt innovationsprogram som finansieras av Energimyndigheten, Vinnova och Formas. Programmet har en löptid från 2017 till 2030 och har cirka 130 medlemmar, Vårdorganisation är KTH.

"I ett grönt Kalmar är både vatten och gröna ytor en viktig resurs och förutsättning för det goda livet. Vi utvecklar vår verksamhet i samklang med naturen och vi ligger långt fram när det gäller klimat- och miljöarbetet. Vi utvecklar transportsystem som är långsiktigt hållbara, snabba och effektiva. Andelen förnyelsebar energi ökar kraftigt och Kalmar har kommit långt i arbetet att vara en fossilbränslefri kommun 2030. Kalmars rena vatten och vår giftfria miljö har lett till att vi är en av landets grönaste kommuner

Mål och delmål i handlingsplan 2019–2023

Kalmar kommun som geografiskt område ska vara helt fossilbränslefritt år 2030.

Delmål till 2023:

- Energianvändningen i kommunkoncernen ska minska med 10 procent från 2018 till 2022
- Kalmar kommuns egna fordon och inköpta transporter ska vara fossilbränslefria år 2023
- Inrikesflyget till och från Kalmar Öland Airport ska vara fossilbränslefritt 2030
- Andelen persontransporter med gång, cykel och kollektivtrafik ska vara 45 procent år 2025

Klimatnödläge 2020 – På Kommunfullmäktigemötet den 26 oktober 2020 besvarades ett medborgarförslag om "vår gemensamma livsmiljö är hotad" där klimatnödläge var en punkt. Kommunfullmäktige konstaterade att klimatnödläge råder globalt. Detta baserat på den information som finns tillgänglig hos Naturvårdsverket och SMHI samt att EU-parlamentet under 2019 utlyst klimatnödläge. Kalmar kommun agerar lokalt.

Ny målsättning för en kommande handlingsplan 2023–2030 – I och med initiativet Klimatneutrala Kalmar 2030 höjs målsättningen i Kalmars klimatarbete. Ambitionen är att Kalmar inte skall ha några nettoutsläpp av växthusgaser 2030. Det innebär en utsläppsminskning med 85% i förhållande till 1990 års nivå. De kvarvarande utsläppen ned till noll skall kompenseras med olika åtgärder som fångar in och binder växthusgaser. Målen för Klimatneutrala Kalmar 2030 gäller hela det geografiska området Kalmar kommun, och inkluderar våra konsumtionsbaserade utsläpp.

3.2. Strategi

Klimatförändringarnas konsekvenser och målet att bli fossilbränslefritt och klimatneutralt till 2030 kommer att innebära en omfattande omställning av alla samhällssektorer och måste ske på ett sätt som gör Kalmar bättre för alla, dvs att ingen lämnas utanför. Samtliga FN:s globala mål om hållbar utveckling, Agenda 2030, ska vara vägledande för alla kommunens verksamheter. Flera olika handlingsplaner och strategier, antagna eller på väg fram, bidrar till att öka takten i omställningen.

Strategierna i befintlig handlingsplan för fossilbränslefri kommun 2030 ser ut som följer.

1. Fossilbränslefri energiproduktion

- Uppmuntra ökad biogasproduktion
- Sträva efter maximal solelsproduktion och ökande vindkraftsproduktion

2. Fossilbränslefri energianvändning

- Resor, godstransporter och arbetsmaskiner ska optimeras och konverteras till biogas och el
- Vara en förebild inom fossilbränslefri arbetspendling
- Kalmar Öland Airport i samarbete med flygbolagen som trafikerar flygplatsen ska arbeta för att flygresenärerna stimuleras att använda biobränsle
- Infrastruktur för förnybara drivmedel ska vara väl utvecklad

3. Effektiv energianvändning

- Det ska vara enkelt att resa hållbart i Kalmar
- Möjligheterna att dela och samnyttja fordon ska utnyttjas
- Digitaliseringens möjligheter ska användas fullt ut

4. Växande näringsliv för hållbar utveckling

- Vi ska vara öppna för innovation och samverka med näringslivet för fossilfri konkurrenskraft

5. Kunskap, medvetenhet och hållbar konsumtion

- Vi ska vara en förebild och aktivt uppmuntra andra aktörer i samhället att bli fossilbränslefria

6. Styrning och organisation

- Styrning, resurser och kompetens ska ge rätt förutsättningar

Kalmar kommuns första klimatkontrakt tar sin utgångspunkt i beslutade mål och handlingsplan för fossilbränslefri kommun 2030 och dess strategier samt den ambitionshöjning som beslutet om klimatneutral kommun 2030 innebär.

Det nya åtagandet om klimatneutral kommun innebär att en helt ny handlingsplan för fossilbränslefri och klimatneutral kommun kommer tas fram under 2023. Planen ska stödja förvaltningarna och bolagens arbete med klimatberäkningar och planer för reducering av växthusgaser.

Det finns ett antal strategiskt viktiga styrande dokument som måste hänga samman i omställningsarbetet. Bland annat den klimatanpassningsplan som antogs i december 2021 samt en ny översiktsplan för kommunens fysiska struktur för mark och vattenanvändning. Den senare är hösten 2022 ute för granskning och där har ambitionshöjningen om klimatneutral kommun 2030 tagits om hand.

I takt med att arbetet inom Klimatneutrala Kalmar växlas upp kommer flera planer och program att integrera målsättningen "klimatneutral 2030" och ta arbetet vidare parallellt med att Kalmar kommuns Klimatkontrakt uppdateras och en Klimatinvesteringsplan tas fram under 2023.

Arbetet inom Klimatneutrala Kalmar 2030 kommer att utgå från följande tematiska områden:

Hållbar mobilitet

Kalmar är en snabbt växande kommun, relativt sett näst snabbast växande bland residensstäderna i Sverige. Utöver befolkningstillväxten ökar också fordonsinnehavet, den mest ytkrävande mobiliteten av alla transportslag. Därför är platsbristen en avgörande fråga i den pågående översiktsplaneringen. Tillsammans med de demografiska utmaningarna och förbättringspotentialen i folkhälsan blir också aktiv mobilitet en central frågeställning. Det tredje benet i stativet blir resursfrågan, alltså övergången från fossila drivmedel till mer hållbara alternativ. Mot bakgrund av detta baserar Kalmar sin mobilitetsplanering på HYR-konceptet (Hälsofrämjande-Yteffektivt-Resurssnålt).

Parallellt med ÖP:n tar också Kalmar fram en Mobilitetsstrategi som följer EU:s planeringsprocess för SUMP (Sustainable Urban Mobility Planning). Kopplat till detta strategiska dokument tas också sju åtgärdsplaner fram 1) Gång 2) Cykel 3) Kollektivtrafik 4) Bil 5) Godstransporter 6) Fossilbränslefria drivmedel och 7) Mobility Management.

Hållbar samhällsplanering

2019 inleddes processen med att ta fram en ny översiktsplan (ÖP) för Kalmar kommun och antagande planeras att ske till sommaren 2023. Planen utgår ifrån kommunens vision "Tillsammans gör vi ett Kalmar för alla ännu bättre" som inrymmer en tydlig ansats om att planera och utveckla för en livsmiljö som präglas av tillgänglighet, mångfald, jämlika och individuella livsvillkor i såväl stad som land. Översiktsplanen ska gälla till år 2035 men tar sikte på år 2050 och skapar förutsättningar för att Kalmar de kommande åren ska kunna växa hållbart. Kalmar ska vara en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar kommun och en attraktiv plats att bo, besöka och verka i. Detta genomsyrar samtliga inriktningsmål, strategier, principer och ställningstaganden.

Särskilt relevant för klimatfrågan är ställningstaganden för: "Förändrat klimat" – som beskriver hur klimatpåverkan kan begränsas och hur Kalmar kommun ska anpassas

till framtida klimat; "Mobilitet och trafik" om hur mobilitet och trafik ska utvecklas i en hållbar riktning; "Hållbar bebyggelseutveckling" med fem principer som främjar en hållbar utveckling och bidrar till hög livskvalitet i hela kommunen; "Vindkraft" med tankar om hur vindkraften ska utvecklas och hanteras i kommunen; "Teknisk försörjning" om infrastruktur för energiförsörjning, vatten, avlopp och avfall.

Enligt den genomförda Hållbarhetsbedömning (en utökad Miljökonsekvensbedömning) av ÖP är en planerad befolkningsökning på ca 800 invånare per år en utmaning i relation till kommunens klimatmål. Men samtidigt bedöms den nuvarande översiktsplanen ambitiös när det gäller minskad klimatpåverkan genom till exempel bebyggelselokalisering kollektivtrafiklägen, förstärkt samhällsservice i anslutning till bebyggelse samt satsningar på kollektivtrafik, gång och cykel. Även planering för utbyggnad av förnybar energi och energieffektivisering av byggnader och bebyggelse bedöms styra i rätt riktning, även om vissa delar ligger utanför kommunens rådighet och kräver nära samverkan med Trafikverket och Region Kalmar län.

Hållbart byggande

En övergripande ambition är att Kommunkoncernens egna fastigheter ska ha en låg klimatpåverkan. I de byggnationsprojekt där Kalmar kommun är både beställare och utförare ställs krav på 25% lägre energiförbrukning än Boverkets byggregler. Vid markanvisning ska hållbart byggande uppmuntras, exempelvis cirkulära lösningar för bevattning, hög energistandard, egen energiproduktion, hållbara materialval och möjlighet till odling.

Utsläppen av växthusgaser räknat på hela byggnadens livscykel ska minska. Ett uppdrag är att ta fram underlag för ett pilotprojekt med en klimatneutral förskola som ett lärande för klimatneutralt byggande i Kalmar kommun.

Generellt sett behöver grundförutsättningar för hållbart byggande utvecklas. De tekniska systemen i form av infrastruktur med anläggningar för energi, vatten, avlopp och avfall behöver byggas ut, förbättras och förändras i takt med att invånarna i kommunen ökar. De behöver även utvecklas för att klara ett förändrat klimat och kunna stärkas av innovation och trender kring exempelvis digitalisering, automatisering, delningsekonomi och artificiell intelligens.

Effektivare energianvändning

Kalmar kommun ska arbeta enligt bygg- och anläggningssektorns färdplan för fossilfri konkurrenskraft med målet att minska växthusgaserna i hela livscykeln för byggnader med 50 procent till 2030, jämfört med 2015.

Mycket handlar också om vanor och beteenden. Den sparade kilowatten är alltid den mest kostnadseffektiva kilowatten. Erfarenheter från publika kampanjer visar att 10–20 % minskad energianvändning kan uppnås genom att skapa ökad medvetenhet och

beteendeförändring. Satsningar på effektiv energiproduktion, - användning, -lagring och -delning ska ses som en möjlighet.

Aktuella utmaningar består i att använda energi smartare och jämnare - över året och under dygnet. Effekttoppar, som uppstår när energianvändningen är som högst i förhållande till energiproduktionen/tillgången, behöver kapas. Energistyrning och energilagring blir allt viktigare insatsområden för att säkra en robust, kostnadseffektiv och smart energiförsörjning.

Förnybar energi

År 2035 ska Kalmar kommun vara självförsörjande på förnybar el. För att uppnå en ökad självförsörjningsgrad av förnybar energi behöver produktionen i länet och i kommunen öka. Vindkraft, bioenergi och solenergi är de energislag som är aktuella i nuläget inom Kalmar kommun, men även nya energibärare som exempelvis vätgas och elektrobränslen väntar runt hörnet. Covid19-pandemins störda/uteblivna leveranser och den ökade geopolitiska instabiliteten och oron i omvärlden de senaste åren är ytterligare omständigheter som påvisar behovet av ökad nationell och regional självförsörjningskapacitet. Energisystemet behöver anpassas när fler mikroproducenter tillkommer med egen sol- och vindelsproduktion. Här finns stora möjligheter för att driva klimatomställningsarbetet framåt.

Ökad cirkularitet

Kalmar ska vara ett cirkulärt samhälle 2045 och i egen verksamhet 2030. Kalmar kommun har även ett långsiktigt mål om att avfallet inom kommunkoncernen ska minska med 30 procent från 2018 till 2025 - ökade källsorteringsmöjligheter, plastbantning och resursmedvetenhet vid upphandling är pågående aktiviteter för att nå detta.

Kalmar kommun driver flera projekt som stämmer väl med ett cirkulärt förhållnings-sätt. Fritidsbanken som tillhandahåller tusentals sport- och fritidutrustning för invånarna och Återbruket som samlar in och vidareförmedlar kontorsmöbler mm är två väletablerade och populära verksamheter. Ett annat exempel är att minska mikroplastspridning från konstgräsplaner som förses med utrustning för att stoppa och samla upp granuläret från spelare innan de lämnar fotbollsplanen. Ett annat relevant område är ett återbruksprojekt för att hitta former att återanvända byggmaterial och kontorsmöbler.

Men för att få till en Cirkulär ekonomi krävs en större samhällsförändring där ett traditionellt "slit och släng-samhälle" ersätts av cirkulära processer. Tjänster och produkter designas, tillverkas och utformas av giffria hållbara material som är lätta att anpassa under användningsperioden och som enkelt kan demonteras efter slutanvändning så att de kan föras tillbaka till egna eller andras tillverkningsprocesser.

En cirkulär ekonomi öppnar för ökad samverkan och symbios mellan aktörer då ett restflöde i en process kan bli en råvara i en annan.

Hållbara inköp

Kalmar kommun upphandlar varor och tjänster i enlighet med lagen om offentlig upphandling för ca 2 miljarder kronor varje år. Inköpsvolymen ger stor möjlighet att påverka i en mer hållbar riktning.

I Kalmar kommuns upphandlingsprocess ställs tydliga sociala och miljömässiga krav som bland annat fokuserar på arbetsrättsliga villkor, socialt ansvarstagande, djurskydd och minimerad miljöpåverkan. Fossilbränslefria transporter och giftfria produkter är områden där Kalmar kommun framgångsrikt medverkat till marknadsutveckling.

Ett omfattande utvecklingsarbete pågår för att ytterligare tydliggöra inköspolicyn med riktlinjer, checklista för hållbar upphandling och upphandlingsmallar i syfte att säkerställa att kommunens inköp medverkar till en hållbar utveckling i enlighet med FN:s globala hållbarhetsmål. Hållbarhetskraven ska företrädesvis sättas efter marknadsanalys och i dialog med marknadens aktörer samt premiera leverantörer i framkant. Efterlevnaden av avtal och ställda hållbarhetskrav kommer att följas upp tydligare och mer systematiskt.

Uppdrag under 2023 är att kommunen inom ramen för LOU ska implementera upphandlingspolicyn genom att utbilda upphandlare och beställare av upphandlingar kring cirkulär upphandling, t.ex. genom att säkerställa att återbruk blir förstahandsval vid anskaffning av utvalda produkter.

Hållbar produktion och konsumtion

Vår klimatpåverkan beror inte enbart på det som sker inom Kalmars geografi. En väsentlig del av Kalmarbornas konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser genereras av produktion utanför kommunens och Sveriges gränser.

När det gäller kommunen som konsument finns tydliga mål att cirkulär och hållbar upphandling ska vara en integrerad del i kommunkoncernens inköpsprocess år 2025. Att nå en bredare allmänhet är mer komplicerat. De konsumtionsbaserade utsläppen för en genomsnittlig svensk ligger på 9 ton Co₂/år. 2022 gick Kalmar med i ett Vinnovafinansierat projekt tillsammans med Stockholm Environment Institute och Umeå kommun för att utveckla "Konsumtionskompassen". Ett digitalt verktyg som kan användas av Sveriges kommuner för att illustrera, analysera och minska utsläppen från sin konsumtion ner på postnummernivå. Utvecklingen av modeller och praktisk tillämpning fortsätter under 2023.

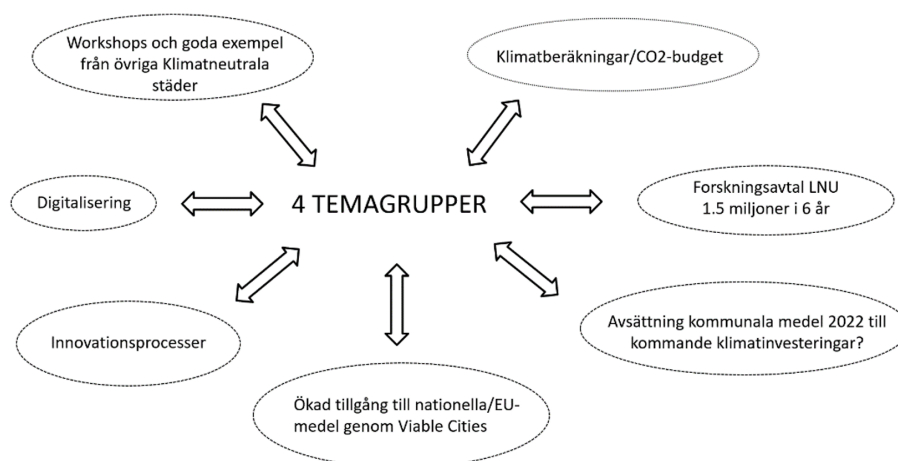
3.3. Organisation och ledning

Grundtanken i Klimatneutrala Kalmar är att ledning och styrning ska ske enligt ordinarie beslutsprocesser inom koncernen Kalmar kommun. Men klimatneutrala Kalmar handlar också om att främja samarbete över organisationsgränser och mellan olika samhällssektorer, att utveckla forum där innovation och nya samarbetsformer skapas och snabbar på omställningen till ett fossilfritt och klimatneutralt Kalmar.

Ledningen av Klimatneutrala Kalmar består av en politisk/strategisk styrgrupp i form av Kalmar kommuns Vatten- och miljönämnd, samt av en mer operativ styrgrupp bestående av förvaltnings och bolagschefer från Samhällsbyggnadskontoret, Serviceförvaltningen, Kalmar Energi, Kalmar Vatten AB, Kalmar Science Park, Kalmar Öland Airport, Kalmarhem, och kommunens digitaliseringschef.

Det dagliga arbetet kommer att drivas framåt av ett operativt team bestående av medarbetare på kommunledningskontoret (Processledare, projektledare, projektkoordinator) samt specialister från förvaltningar och bolag som organiseras och träffas regelbundet inom fyra temagrupper: 1) Byggnation, bostäder, lokaler samt energiproduktion och användning. 2) Mobilitet och fossilfri infrastruktur. 3) Cirkulärt samhälle och konsumtion. 4) Grön, blå struktur och kompensation.

För att skapa bästa möjliga förutsättningar för de tematiska grupperna att identifiera behov, föreslå, och utveckla innovativa och effektiva åtgärder kommer de att stöttas av projektkonsortiet som består av följande organisationer: Kalmar kommunkoncern, Linnéuniversitetet, RISE, Goda Hus, IUC, Energikontor sydost. De tematiska grupperna kommer också vara spindeln i nätet när det gäller att föreslå uppdateringar till nästa Klimatkontrakt och insatser till 2023 års Klimatinvesteringsplan. (Figur 1. Temagrupper Klimatneutrala Kalmar)

Figur 1. Temagrupper Klimatneutrala Kalmar

3.4. Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare

Samverkan med näringsliv, akademi och medborgare är en nödvändig förutsättning för att lyckas med klimatomställningen. En hel del finns på plats. Till exempel har Kalmar sedan 2017 ett partnerskapsavtal med Linnéuniversitetet som sträcker sig till 2028. Inom ramarna för detta finansieras under 2023 stipendier och konkreta forskningsprojekt med fokus på frågor som rör ledarskap, digitalisering och klimatfrågor.

I Kalmar kommuns näringslivsråd samverkar kommunen med lokala näringsidkare och universitetet inom en rad olika tematiska områden. Sedan länge är Kalmar Science park en kreativ mötesplats för företag som vill växa. Kalmarsundsveckan, som återkommer i september varje år, är en arena där kommun, näringsliv och civilsamhälle möts för att utbyta erfarenheter och ta på sig nya "åtaganden" inom hållbarhetsområdet för kommande år. Kalmarsundsveckan kommer att användas inom Klimatneutral Kalmar för att mobilisera nya aktörer, belysa resultat och höja ambitionsnivåerna.

Inom Klimatneutrala Kalmar 2030 höjer kommunen ambitionsnivån. I takt med att klimateffekterna blivit alltmer påtagliga ökar det politiska fokuset och trycket från medborgare och näringsidkare på att växa hållbart och att accelerera omställningen. Under 2023 och kommer Kalmar kommun bygga vidare på redan inslagen väg med ambitionen att få med näringslivets, universitets och civilsamhällets synpunkter in till 2024 års Klimatkontrakt.

Kommunikation och ett lokalt klimatkontrakt - Under 2022 har Projektkonsortiet genomfört en workshop för framtagande av gemensam kommunikationsstrategi och grafiskt manér. Informationen om arbetet med Klimatneutrala Kalmar ska fortsatt finnas under projektägaren Kalmar kommuns hemsida men med en egen sida som gemensam "landningsbana" för de lokala aktörer som ansluter sig.

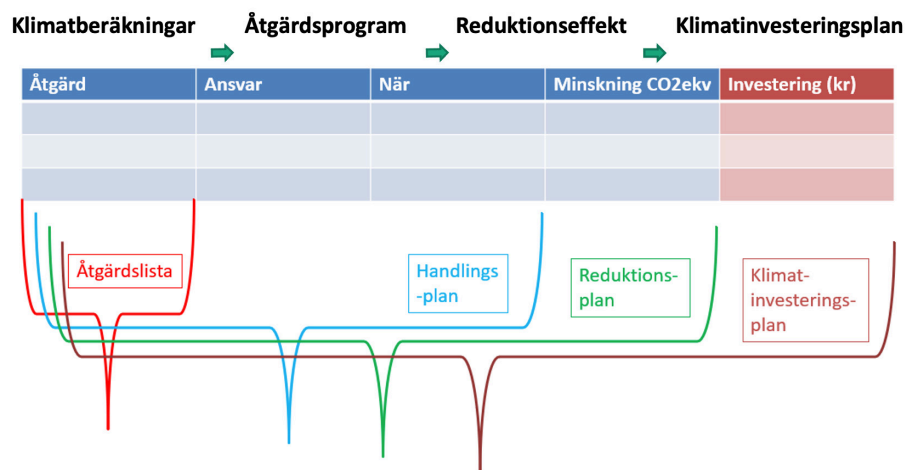
Under 2023 siktar Kalmar på att lansera ett lokalt klimatkontrakt/nätverk mellan Kalmar kommun och det lokala förenings och näringslivet där man delar erfarenheter goda exempel och driver på varandra framåt i arbetet att välja och genomföra insatser för att skynda på klimatomställningen.

Ett lokalt Klimatkontrakt skulle kunna manifesteras en gemensam ambition att exempelvis: Minska utsläpp av växthusgaser i linje med Parisavtalet; Integrera klimatfrågan i organisationens huvudsakliga verksamhets- eller affärsstrategi; genomföra årlig uppföljning av direkta och indirekta klimatutsläpp enligt metodik i GHG-protokollet³; anta de årliga klimatutmaningar som är mest relevanta för att minska verksamhetens klimatpåverkan; stå upp för ett gemensamt lokalt arbete för klimatneutrala Kalmar 2030 och erbjuda mentorskap till nya signerande parter inom samma bransch.

3.5. Klimatinvesteringsplan

Klimatinvesteringsplanen ska beskriva de investeringar som Kalmar kommun ska genomföra för att nå målsättningen om klimatneutralitet. I processen mot en Klimatinvesteringsplan ingår flera steg. Se figur 2. Från åtgärdsförslag till Klimatinvesteringsplan.

Figur 2. Från åtgärdsförslag till Klimatinvesteringsplan

Klimatberäkningar är en viktig del i processen och krävs för att få en nulägesbild av dagens situation. Arbetet är påbörjat, men att gå från schabloner till faktiska utsläpp har varit mer komplicerat än väntat. Under 2023 kommer Kalmar att fortsätta samla in uppgifter, men på sikt behövs ett betydligt bättre systemstöd och en löpande uppföljning av våra klimatrelaterade utsläpp. Arbetet med att ta fram åtgärdsförslag och att beräkna effekter av dessa kommer att pågå parallellt med klimatberäkningarna. En relaterad fråga handlar om förutsättningarna för lokala klimatbudgetar. Här kommer Kalmar under 2023 vara med i utvecklingsprojektet "Koldioxidbudgetar som ram för en koordinerad klimatomställning". Detta är ett Vinnovafinansierat initiativ som drivs av bland annat RISE, Uppsala universitet, Stockholm Environment Institute och Innovationsföretagen.

3.6. Digitalt stöd för genomförandet

Kalmar kommun ska ligga i framkant vid anpassning till och utbyggnad av ny digital teknik. De övergripande målen är att digitalisering och ny teknik ska användas för att göra vardagen enklare för kommunens invånare och näringsliv, skapa högre kvalitet och effektivitet i verksamheten och vara ett viktigt verktyg för att klara omställningen till ett hållbart samhälle. Det kan handla om allt från nya smarta tjänster och sensorer till en bättre och mer funktionell samhällsplanering och service.

I det kommande arbetet inom Klimatneutrala städer kommer Kalmar kommun att dra nytta av resultaten från City as a Platform. Det nationella strategiska innovationsprogram där Kalmar varit en av de kommunerna som samlats för att utforska, testa, implementera och samverka kring gemensamma IoT-plattformar som stöd för samhällsnytta i städerna. Projektet har ökat förståelsen för hur data kan användas för att effektivisera befintliga processer, få bättre överblick och generera bredare beslutsunderlag samt erbjuda invånarna optimerade tjänster.

Kalmar kommun kommer att fortsätta utveckla arbetet inom den organisation som byggts upp under de senaste åren för att främja digitalisering inom hela kommun-koncernen; en centralt placerad digitaliseringschef och digitaliseringsledare som arbetar med verksamhetsspecifika frågor ute i de kommunala förvaltningarna och bolagen.

Exempel på konkreta digitaliseringsfrågor som kommer drivas vidare under 2023 är: Utvecklingen av smarta sensorer inom Kalmarhems (det kommunala bostadsbolaget) hyresrätter. Detta kommer bland annat göra det möjligt att mäta avfallsvolymer och därmed påverka de boendes beteende samt optimera sophämtningen. Ett annan satsning som har potential att underlätta för hållbar samhällsplanering är "StreamSam". Ett projekt som syftar till att digitalisera samhällsbyggnadsprocessen med målen att testa och utveckla metoder som: effektiviserar insamlingen av geografiska data med drönare; automatiserar framtagandet av tredimensionella modeller över terräng och byggnader, och utvecklar nya e-tjänster för att effektivisera den kommunala bygglovsprocessen. När det gäller övergripande styrning och uppföljning kommer ett arbete påbörjas under 2023 för att hitta digitala system som möjliggör en automatiserad och mer regelbunden uppföljning av kommunens utsläpp av växthusgaser.

3.7. Innovationsnav för klimatneutrala kommuner

Kalmar kommun ser nätverket med de 23 svenska kommunerna som ska bli klimatneutrala till 2030 som väldigt viktigt för att inhämta inspiration, kunskap och få styrka i omställningsarbetet, men också för att sprida Kalmars idéer och erfarenheter.

Kalmar kommun ingår i flera andra viktiga nätverk inom klimatområdet, men även när det gäller innovation och digitalisering till exempel: "City as a Platform" med målet att skapa standards för det smarta uppkopplade samhället och "Biogas Sydost", Klimatsamverkan Kalmar län, Klimatkommunerna samt Fossilfritt Sverige för omställning till ett förnybart samhälle. Internationellt medverkar Kalmar i Baltic Sea Biogas Alliance (BASE) som leds av Krinova Science Park, Union of the Baltic Cities (UBC) där vi har medverkat i ett antal klimatrelaterade projekt tillsammans med olika aktörer kring Östersjön.

I närområdet för Kalmar dialog med sydostregionens två andra residensstäder, Växjö och Karlskrona. Med syftet är lära av varandra och skapa synergieffekter i utvecklingsarbetet samt verka för en gemensam arbetsmarknadsregion och stärka hela sydöstra Sverige i klimatomställningen.

3.8. Klimatanpassning

Kalmar kommun kommer, i likhet med resten av Sverige och världen påverkas av ett förändrat klimat. Det handlar om översvämningar som hotar samhällen, infrastruktur och företag. Om höga temperaturer som innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur. Brist i vattenförsörjning, påverkan på livsmedelsproduktion och handel samt ökad förekomst av skadegörare, sjukdomar och invasiva främmande arter är andra exempel. Det långsiktiga målet för Kalmar kommuns klimatanpassningsarbete är att kommunen ska stå robust inför klimatförändringarna. Människors hälsa, natur, kulturarv och ekonomiska intressen ska skyddas.

I Kalmar kommuns första Klimatanpassningsplan beskrivs klimateffekter och deras konsekvenser, det vill säga varför kommunen behöver arbeta med frågorna, och i stora drag vad som behöver genomföras utifrån nuvarande kunskap samt vilka övergripande åtgärder som är nödvändiga för att komma vidare. Klimatanpassningsplanen riktar sig i första hand till kommunkoncernens verksamheter som förväntas integrera klimatanpassning i sitt ordinarie arbete och ansvarar för genomförandet av åtgärder i planen, inklusive prioritering och tidssättning.

I arbetet med att bli klimatneutrala blir det naturligt att också prata om och verka för klimatanpassning. Att hindra och lindra klimatförändringar är en viktig del av klimatneutrala Kalmar.

3.9. Klimatsmart mobilitet

Parallellt med Kalmars nya översiktsplan tas också Kalmars första mobilitetsstrategi fram. Denna bygger höggradigt på kommunens Trafikledsplan som togs fram 2020 och fungerar som planeringsunderlag. Gemensamt för ÖP och mobilitetsstrategi är att det övergripande målet för mobilitet är att förändra nuvarande färdmedelsfördelning. I dagsläget utgör bilen ungefär 60% av persontransporterna i kommunen medan den hållbara mobiliteten (gång, cykel och kollektivtrafik) utgör 40%. Till 2035 är målsättningen att färdmedelsfördelningen ska vara den omvända så att hållbara transportslag utgör 60% och bilen 40%.

För att lyckas med det krävs en omfattande beteendeförändring så att framför allt de korta urbana resorna med bil kraftigt reduceras. I dagsläget är 44% av de urbana bilresorna kortare än fem kilometer. För att en sådan omfattande beteendeförändring skall komma till stånd behövs insatser inom framför allt två områden göras.

För det första behöver invånare och näringsliv medvetandegöras var utmaningarna med nuvarande mobilitet ligger. Detta kallas också mjuka variabler eller Mobility Management. Arbetet syftar till att påverka resan och färdstättet innan den har påbörjats. Till detta arbete knyts exempelvis informationskampanjer med syfte och målsättning när vi fysiskt bygger om vår infrastruktur, olika uppmuntringskampanjer för att öka det hållbara resandet, förbättrade väderskydd och förvaringsmöjligheter för cyklar/lådcyklar, kampanjer riktade till vårdnadshavare, barn och skolor för att minska skjutsningen med bil med mera.

För det andra så måste den fysiska infrastrukturen i högre grad än idag förenkla och förbättra för de hållbara transportslagen eftersom de konkurrerar om att vara ett bättre alternativ än bilen. De måste vara bekväma, snabba och flexibla så att fördelarna med att välja rätt överträffar nackdelarna med att välja köer, parkeringsutmaningar och trängsel i bilen. De här kallas också för hårda variabler och handlar om att utveckla rena busskörfält, signalprioritering i korsningar, gen dragning av kollektivtrafik, separerade gång- och cykelbanor, gångstråk men också satsningar på mobilitet som tjänst exempelvis.

Mot bakgrund av dessa två områden handlar utvecklingen om att hitta en balans av åtgärder där både piska och morot används för att uppnå beteendeförändringen. Exempelvis är parkeringsfrågan livligt debatterad eftersom det är ett ineffektivt utnyttjande av yta och skapar stora utmaningar med exempelvis tillgänglighet till stadskärna, platsbrist vid exploatering och utveckling av staden. En revidering av de parkeringsriktlinjer som togs 2016 genomförs för närvarande och kommer att ingå i den kommande mobilitetsstrategin.

En klimatsmart mobilitet baseras på planering och utveckling enligt HYR-modellen.

- Hälsofrämjande
- Yteffektivt
- Resurssnålt

När det gäller det mer långväga resandet ställer Kalmars geografiska läge, ett flertal större internationella företag och ett växande universitet, höga krav på tidseffektiva och tillförlitliga transporter, nationellt och internationellt. Kalmar kommun och Region Kalmar län driver på för att öka tillgången till persontransporter med tåg och långdistans bussar. Men regionens flygplats, Kalmar Öland Airport, är fortfarande en viktig aktör för att tillgodose dessa behov. För att kunna behålla Kalmars attraktivitet och samtidigt nå klimatmålen arbetar Kalmar Öland Airport tillsammans med Kalmar kommun, Region Kalmar län, Region Gotland, projektet Grön flygplats, Swedavia och de svenska flygbolagen för att nå målen att:

- fossilfria i sin egen verksamhet 2025.

- ha en infrastruktur på plats i Kalmar för kommersiellt elflyg 2027
- ha fossilfritt flyg i linjetrafik på plats 2030

Under 2021 var inblandning av biobaserat flygbränsle på allt som tankades i Kalmar 30 %, plus de 0,8 % som reduktionsplikten innebär. Kalmar kommun reducerade fossila utsläpp för egna flygresor genom inköp av biobaserat flygbränsle.

3.10. Rapportering och uppföljning

Kalmars miljö- och klimatarbete är integrerat i kommunens ordinarie system för ledning och uppföljning av verksamheten. Miljömålsansvariga rapporterar varje kvartal statusen i Hypergene i syfte att löpande följa upp och prioritera särskilt viktiga frågor. Det som följs upp är status i beslutade aktiviteter och nyckeltal samt de uppdrag som kommundirektören är tilldelad i verksamhetsplanen med budget.

När det gäller en uppföljning av faktiska minskningar av kommunens klimatrelaterade utsläpp räknat som kg Co2 återstår en hel del. Som beskrivs under rubrik 3.5 pågår ett arbete med klimatberäkningar som kommer fortsätta under 2023. Men inom detta område efterlyser Kalmar stöd från andra och på sikt kanske ett gemensamt digitalt verktyg som möjliggör kvartalsvis uppföljning på ett likande sätt som när man i dag använder ordinarie ekonomisystem för att ta fram kvartalsrapporter över hur kommunens verksamheter har presterat i relation till årets ekonomiska budget.

I övrigt kommer Klimatkontraktet att följas upp enligt Viable Cities riktlinjer i punkt 7 nedan.

4. Viable Cities åtaganden

Innovationsprogrammet Viable Cities genomförs i bred samverkan, för att bidra till att ställa om till klimatneutrala städer 2030 som en del i det svenska åtagandet att uppfylla mål i Agenda 2030 och Parisavtalet. I detta ingår att vara internationella föregångare i städers omställning.

Viable Cities arbetar med en bredd av aktörer på tvärs över vetenskapliga discipliner, branscher och samhällssektorer. Det kopplar samman excellenta forskningsmiljöer med stora och små företag inom en rad branscher samt offentliga verksamheter och civilsamhällesorganisationer.

Inom ramen för den roll som Viable Cities har som strategiskt innovationsprogram kommer programmet att verka för följande:

4.1. Bättre regler

Viable Cities har för avsikt att skapa ett kompetensstöd med tillhörande policylabb för att ge kommunen bättre överblick avseende nuvarande och kommande svensk och europeisk lagstiftning, regler och normer av relevans för städers klimatomställning. Detta innefattar processtöd för förändring av regelverk och normer för att i praktiken underlätta klimatomställningen. Detta kommer i ett första steg att koppla till utvecklingsarbetet kring systemdemonstratorer (se avsnitt 6).

4.2. Innovationer

För att underlätta för kommunen att implementera innovation som påskyndar klimatomställningen, kommer Viable Cities att bidra med kompetensnätverk och processtöd, bland annat genom att engagera andra strategiska innovationsprogram i den fortsatta utvecklingen av Klimatkontrakt 2030, framför allt inom mobilitet, energi, byggd miljö, cirkulär ekonomi, hälsa och digitalisering. Utifrån samarbetsavtalet som finns med det strategiska innovationsprogrammet Drive Sweden kring klimatsmart mobilitet kommer samverkan utvecklas ytterligare med såväl städer som myndigheter kring detta område, inte minst med Trafikverket.

4.3. Samordnad finansiering

Viable Cities kommer på följande sätt understödja kommunens behov av finansiering av klimatomställning och verka för samarbete och synergi mellan myndigheter och andra aktörer som finansierar klimatomställning och hållbar stadsutveckling.

- Viable Cities kommer fortsatt arbeta med Klimatkontrakt 2030 med de 23 städerna och fem myndigheterna som är involverade i detta.
- Viable Cities har genom Rådet för Hållbara Städer startat ett samarbete för att skapa synergi mellan statliga myndigheters bidrag till städers klimatomställning och Klimatkontrakt 2030. Myndigheterna utvecklar samordningen kring de olika insatser som pågår inom området hållbar stadsutveckling, se 5.3 Samordnad finansiering.
- Viable Cities samarbetar med Kommuninvest och Europeiska Investeringsbanken EIB m fl i syfte att utveckla former för att förstärka den långsiktiga finansieringen av kommunens klimatinvesteringsplan.

Viable Cities arbetar vidare med att utveckla former för klimatinvesteringsplaner för städer med sikte på att stödja samtliga städer i satsningen Klimatneutrala städer 2030.

4.4. Samspel med EUs mission klimatneutrala städer

Viable Cities samverkar nära med de stödstrukturer som byggs upp kring EUs mission om klimatneutrala städer 2030 – såväl en plattform för EUs mission (EU mission plattform, NetZeroCities) som CapaCITIES, ett nätverk av nationella noder, som partnerskapsprogrammet Driving Urban Transitions (DUT).

5. Myndigheternas åtaganden

Myndigheterna åtar sig att samverka inom det strategiska innovationsprogrammet Viable Cities. Myndigheterna bidrar på så sätt till syftet med det missionsdrivna arbetet att ställa om till klimatneutrala städer 2030 med ett gott liv för alla inom planetens gränser.

Klimatkontrakt 2030 innebär att nya arbetssätt behöver utvecklas, såväl mellan olika aktörer och organisationer som mellan olika styrvivåer.

Under 2023 fortsätter myndigheterna utveckla arbetet i det myndighetsövergripande innovationsteamet. En fortsatt dialog med städer och regioner är viktig för att fånga upp behov och bidra till systemomställning. Arbetet innebär en aktiv medverkan i "Transition Lab Forum" som Viable Cities faciliterar, där gemensamma workshops, reflekterande samtal och lärseminarier är en viktig del. Nya arbetssätt kan även bestå i att myndigheterna initierar experiment och pilotprojekt.

Myndigheterna åtar sig att fortsätta det gemensamma arbetet kring följande utveckling under 2023 för att stödja kommunernas klimatomställning:

5.1. Lärande arbetssätt för policyutveckling

Myndigheterna samverkar för att skapa förutsättningar för en proaktiv dialog och lärande kring policyutveckling samt befintligt och kommande regelverk inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning.

Under 2023 utforskar och testar myndigheterna former, exempelvis policylab, för att identifiera hinder och utmaningar inom policy och regelverk för hållbar stadsutveckling och klimatomställning.

Myndigheterna fortsätter att bidra i aktiviteter som främjar utvecklingen av klimatinvesteringsplaner, digitalisering och datadelning, systemdemonstratorer och samverkansprocesser som rör flernivåstyrning.

Under Sveriges EU-ordförandeskap våren 2023 kommer myndigheterna vara involverade i flera av de cirka 150 EU-möten som kommer att hållas i landet. Mötena är arenor för lärande och policyutveckling och städer och regioner är viktiga deltagare.

Bland annat planeras diskussioner om EUs urbana agenda om hållbar stadsutveckling och en konferens om Gröna städer.

5.2. Stöd till forskning, innovation och utveckling

Myndigheterna finansierar insatser för forskning, innovation, utveckling och systeminnovation som stödjer en snabbare klimatomställning.

Myndigheternas stöd riktar sig till olika typer av forskning, innovation, tillämpning och demonstration och till viss del investeringsstöd. Stöd tillhandahålls genom öppna utlysningar och andra former så som till exempel beställarnätverk, behovsägarnätverk och innovationsupphandling.

Som en del i omställningsarbetet har myndigheterna² och Viable Cities lanserat en satsning på urbana systemdemonstratorer. Under hösten 2022 genomfördes en första, så kallad designfas inom satsningen. Under 2023 kommer en uppföljande utlysning genomföras. Syftet med satsningen är att skapa en insatsform som tar ett tydligare systemperspektiv på omställningsarbetet.

5.3. Samordnad finansiering

För att skapa bättre framförhållning och samlad information utvecklar myndigheterna löpande samordningen kring de olika insatser som pågår inom hållbar stadsutveckling och klimatomställning. Arbetet görs inom ramen för flera av myndigheternas befintliga uppdrag och uppgifter exempelvis Rådet för hållbara städer, strategiska innovationsprogram, de nationella forskningsprogrammen för klimat och hållbart samhällsbyggande, och europeiska regionala utvecklingsfonden.

Under 2022 har myndigheterna initierat ett första test med några av städerna för att i dialog utveckla en metod för portföljanslys av myndigheternas samlade finansiering till städer. Innovationsarbetet avser att fortsätta under 2023. Det långsiktiga målet är att arbetet ska bidra i arbetet med städers klimatinvesteringsplaner.

Hållbarstad.se är Rådet för hållbara städers gemensamma webbplats. Under 2023 fortsätter utvecklingsarbetet med webbplatsen dels för att fortsatt synliggöra kommande finansieringsmöjligheter, dels för att göra den mer tydlig och användarvänlig.

5.4. Deltagande i europeiska initiativ för hållbara städer

Myndigheterna ingår och arbetar med flera olika europeiska initiativ för att stödja utvecklingen av hållbara städer och samhällen.

I arbetet med att stödja svenskt deltagande i forskningsprogrammet Horisont Europa 2021–2027 ingår att bidra i utformning av utlysningar och aktiviteter samt informera

² Vinnova

och ge råd till aktörer som planerar att delta i ansökningar i olika europeiska satsningar. Myndigheterna samverkar även i genomförande av EUs regionala utvecklingsfond 2021–2027 med insatserna för hållbar urban utveckling.

Myndigheterna fortsätter medverka i partnerskapet Driving Urban Transitions to a Sustainable Future³, där utlysningar och andra aktiviteter inom området hållbar stadsutveckling kommer att vara aktuellt under de kommande åren samt EU-kommissionens satsning New European Bauhaus⁴, European Urban Initiative (EUI)⁵ och Urbact⁶

Myndigheterna bidrar även för att utveckla stödjande funktioner för de städer som valts ut att ingå i missionen 100 klimatneutrala städer. Ett exempel är programmet CapaCITIES⁷. Genom CapaCITIES initieras och stärks nationella förändringsprocesser för att etablera nationella nätverk och styrningsstrukturer.

6. Strategiska utvecklingsprojekt 2023

Under 2023 kommer följande strategiska utvecklingsprojekt att bedrivas inom Viable Cities Transition Lab i samverkan med övriga kommuner, med syfte att vid den kommande revideringen av Klimatkontrakt 2030 kunna vidareutveckla innehållet i kontraktet.

6.1. Systemdemonstration

Viable Cities utvecklar i samarbete med myndigheter systemdemonstratorer som en ny insatsform för att driva innovation på systemnivå. Detta för att åstadkomma transformation i linje med mission klimatneutrala städer 2030. En systemdemonstrator genomförs för att demonstrera omställning av hela samhällssystem i verklig miljö. En viktig del i insatsformen är en portfölj av insatser där nya lösningar, modeller, initiativ och experiment kopplas ihop till en större helhet. Många aktörer från olika sektorer mobiliseras i syfte att lära för att skala. Systemdemonstratorerna tar sin utgångspunkt i centrala områden i Klimatkontrakt 2030 och är tänkta att bidra till revideringar av kontraktet utifrån insikter från arbetet.

Vinnova och Viable Cities har tillsammans under 2022 inlett en designfas för att utforska hur systemdemonstratorer kan bli ett kraftfullt verktyg för omställningen

³ Energimyndigheten, Formas och Vinnova

⁴ New European Bauhaus lyfter fram betydelsen av estetiska, sociala och kulturella värden i den gröna omställning.

⁵ European Urban Initiative, är en hub för hållbar stadsutveckling på EU-nivå. EUI ska erbjuda stöd till städer för att förbättra och öka sin kapacitet i att utforma strategier, policyer och projekt för hållbar stadsutveckling. (urban-initiative.eu).

⁶ Urbact är ett europeiskt samarbetsprogram för utbyte och lärande inom hållbar stadsutveckling, Tillväxtverket.

⁷ Energimyndigheten och Viable Cities deltar.

till klimatneutrala städer. I samverkan med ett antal städer har sex konsortier inlett designfasen hösten 2022. Under 2023 planeras en utlysning för etableringsfas med ambitionen om att möjliggöra för ett antal systemdemonstratorer i Sverige. Parallellt planeras för fyra systemdemonstratorer i Bogotá (Colombia), Bristol (Storbritannien), Curitiba (Brasilien) och Makindye Ssabgabo (Uganda) inom Climate Smart Cities Challenge tillsammans med UN-Habitat. Ambitionen är att under 2023 stärka erfarenhetsutbytet mellan systemdemonstratorer nationellt och internationellt.

6.2. Konkurrenskraft och finansiering

En grundtes i missionsdriven innovation är att staten och offentliga organisationer på olika nivåer i samhället tar en aktiv roll i att samskapa och omforma marknader i samspel med näringslivet och andra samhällsaktörer som akademi och civilsamhälle. En stark mobilisering för omställning till klimatneutralitet kan ge förutsättningar för företag i Sverige att utveckla nya affärsstrategier som ger konkurrenskraft genom att driva en omställning till ett klimat neutralt och hållbart samhälle. Detta är avgörande för Sveriges ambition att vara världens första fossilfria välfärdsland och vårt klimatpolitiska ramverk. Under 2023 kommer Viable Cities att ytterligare förstärka samverkan med näringslivet för att kraftsamla för omställning. Det kommer att ske på flera nivåer. Inte minst genom samverkan med initiativ som Fossilfritt Sverige och Omställningslyftet. Likaså kommer utveckling ske för att förstärka den lokala mobiliseringen av företag i Klimatkontakt 2030 att utforskas.

Ett centralt inslag i Klimatkontrakt 2030 är att skapa en klimatinvesteringsplan med ett brett perspektiv på vilka investeringar som behöver ske för att åstadkomma klimatomställningen till 2030 i en stad (i betydelsen ett bredd av aktörer inklusive medborgare, civilsamhälle, företag, akademi och offentliga organisationer). I genomsnitt bedöms kommunen själv ha rådighet över cirka 15 procent av de investeringar som behövs. Ett angeläget arbete är att samla rätt aktörer från näringsliv (inklusive finansiell sektor), offentliga aktörer och civilsamhälle för att få till stånd nödvändiga investeringar och omrikta finansiella flöden för att ställa om till klimatneutralitet och samtidigt säkra mervinster av klimatomställningen som arbetstillfällen, ökad hälsa, inkludering och attraktiva livsmiljöer. Även upphandling är ett centralt inslag här. Viable Cities arbete kommer att fortsätta under 2023 för att säkra mobilisering av investeringar och utveckla metoder för klimatinvesteringsplaner.

6.3. Medborgarengagemang

Nuvarande samhällsutmaningar innebär att flera kriser sammanfaller med klimatkrisen. Det gäller bl a pandemin, kriget i Ukraina, kriser vad gäller energi, mat, råvaror och kritiska mineraler, biodiversitet och demografi. Detta innebär samtidigt en demokratisk utmaning där växande andelar av befolkningen känner sig utanför.

Detta ökar behovet av satsningar som syftar till inkludering och att sätta medborgarna i centrum för omställningen till klimatneutralt och hållbart samhälle, bl.a. genom nya former för medborgarinvolvring (exv. medborgarråd) och utveckling av attraktiva livsmiljöer (exv. New European Bauhaus). Viable Cities kommer under 2023 att vidareutveckla samarbete med städer, myndigheter och andra aktörer för att skapa förutsättningar för medborgarengagemang i klimatomställningen. Inte minst genom utveckling av nya former av medborgarinvolvring i lokala klimatkontrakt och samspel med europeiska satsningar på området.

6.4. Mission klimatneutrala städer 2030 internationellt

EU sjösatte i oktober 2021 fem missioner för ett nytt och innovativt sätt att arbeta tillsammans och förbättra människors liv i och utanför Europa. De fem s k uppdragen ska tackla stora samhällsutmaningar som hälsa, klimat och miljö och formulerar ambitiösa och tidsatta mål som ska nås till 2030. Ett av dem är 100 klimatneutrala och smarta städer – med och för medborgarna (kallad Cities Mission) som är en viktig del i att leverera Europas gröna giv med sikte på en klimatneutral kontinent 2050. Detta innebär en väsentlig förstärkning av det svenska arbetet med mission klimatneutrala städer 2030 och med Klimatkontrakt 2030 som verktyg för detta.

Under 2023 sker utvecklingsarbete för att ytterligare stärka kopplingen mellan det svenska och europeiska arbetet med mission klimatneutrala städer 2030. Det sker inom en rad initiativ som involverar såväl städer, myndigheter som Viable Cities som program. Exempel är NetZeroCities (som är en plattform för genomförande av Cities Mission, med utvecklingsarbete kring bl a Climate City Contract och Climate Investment plans), partnerskapet Driving Urban Transitions, CapaCITIES, New European Bauhaus m fl. New European Bauhaus-initiativet lanserades av EU-kommissionen i januari 2021, och kopplar samman EUs gröna giv med vår byggda miljö. I genomförandepLANEN för Cities Mission pekar EU-kommissionen på att EUs Climate City Contract ska möjliggöra medverkande städer att integrera och stärka värden och principer i New European Bauhaus-initiativet i sina planer för klimatneutralitet. Arbeta kring New European Bauhaus sker i samverkan med Boverkets (Rådet för hållbara städer) regeringsuppdrag att samordna Sveriges medverkan i New European Bauhaus.

En fortsatt utveckling av det globala samarbetet kring klimatneutrala städer 2030 kommer att ske. Detta tar framför allt utgångspunkt i ett flertal redan pågående arbeten, till exempel kopplat till det svenska ordförandeskapet i EU under våren 2023 och fortsättningen av Climate Smart Cities Challenge i de fyra städerna utanför EU i samarbete med UN-Habitat.

7. Gemensamt arbete kring uppföljning, utvärdering och uppdatering

Viable Cities och kommunen är överens om att genomföra en årlig uppföljning av kommunens resultat inom ramen för Klimatkontrakt 2030. Viable Cities tar fram underlag för en årlig uppföljning på kommunal och nationell nivå.

7.1. Viktigaste uppdateringar för kommunen

Detta är Kalmars första Klimatkontrakt sedan avsiktsförklaring med Viable Cities 2021. Under det gångna året har en tvärssektoriell organisationsstruktur kommit på plats med ambitionen att skapa bästa möjliga förutsättningarna för att öka tempot i klimatomställningen på lokal nivå i Kalmar. Intern och externa styrgrupper har utsetts och ett antal koncernövergripande tematiska arbetsgrupper har bildats och träffats regelbundet. Kommunen har inlett arbetet med att samla data över befintliga utsläpp av växthusgaser, något som är en nödvändig förutsättning för att i nästa steg utveckla ett klimatinvesteringsavtal och en koldioxidbudget för Kalmar som geografiskt område. Möten har genomförts med civilsamhällets aktörer och en dialog är inledd med näringslivet och siktet är ställt på att formalisera samarbetet under 2022. Kalmars samarbetsavtal med Linnéuniversitetet har alltmer riktats mot finansiering av forskning och utveckling inom de prioriteringar som ryms under paraplyet Klimatneutrala Kalmar. När det gäller konkreta insatser och investeringar för att reducera Kalmars klimatpåverkan finns en rad idéer och förslag på bordet. Arbetet med att konkretisera, förankra och identifiera finansiering kommer att fortgå kommande år.

7.2. Mest angelägna erfarenheter att dela för kommunen

Generellt sett har Kalmar många goda erfarenheter av framgångsrika satsningar inom miljö och klimatområdet som bygger på ett nära samarbete mellan kommun och näringsliv. Det som kanske är mest angeläget att dela är det som är kopplat till kommunens förutsättningar och behov som landsbygdskommun. 2020 blev Kalmar utsedd till årets "miljöbästa" landsbygdskommun av tidningen Aktuell hållbarhet. Rankningen mäter kommunernas aktivitet och ambition på bred front inom miljöområdet och är en av de mest omfattande årliga undersökningar som genomförs om kommunernas miljöarbete. Motiveringen löd "Kalmar kommun har sedan många år tillbaka drivit ett gediget miljöarbete med fokus på konkreta förändringar i kommunen och inom den egna organisationen. Ofta i samverkan med lokalsamhälle samt aktörer inom forskning och utveckling."

En erfarenhet från det gångna året är Kalmars engagemang och inom initiativen EU-initiativet New European Bauhaus. Samhällsbyggnadskontoret i Kalmar har (som en av 20 utvalda städer) beviljats expertstöd för att ta fram en visionsbild över hur ett centralt beläget industriområde skulle kunna bli en del av en funktionsblandad innerstad där fler människor bor och arbetar på samma yta. Nyckelorden är, hållbart, estetiskt och inkluderande.

En annan del som skulle kunna vara intressant för andra är Kalmars förslag till nya översiktsplan. Ett gediget arbete har gjorts för att säkerställa att utvecklingen går hand med Agenda 2030 och målen kring fossilbränslefri och klimatneutral kommun.

7.3. Viktigaste uppdateringar för Viable Cities

Under 2022 har ett omfattande arbete gjorts för att ge goda förutsättningar för alla 23 signerande städer att fördjupa sitt arbete med mission klimatneutrala städer 2030, då 14 städer tillkommit i oktober 2021. Vidareutveckling har gjorts av plattform för snabbare lärande genom Viable Cities Transition Lab Forum, City Labs, Klimatfrukostar och en rad olika format för möten mellan städer och myndigheter och andra aktörer. Vidare har samspelet med de signerande myndigheterna utvecklats för att fördjupa processen med Klimatkontrakt 2030 ytterligare. Viable Cities har även bidragit med underlag till regeringsuppdraget om lokal och regional klimatomställning som är ett av underlagen till regeringens kommande klimatpolitiska handlingsplan.

Under året har arbetet intensifierats för att utveckla praktiska och forskningsbaserade verktyg och metoder för klimatinvesteringsplaner. En första prototyp av ett beräkningsverktyg finns sedan i oktober tillgängligt för samtliga 23 signerande städer. Under året har också konceptutveckling kring systemdemonstratorer fortsatt och under hösten har en designfas av en helt ny satsning lanserats i samarbete mellan Vinnova och Viable Cities som involverar ett flertal städer.

Under 2022 har Viable Cities ansvarat för ett regeringsuppdrag, Thriving North (stöd till innovationsarbete inom hållbar stads- och samhällsutveckling i Norrbotten och Västerbotten). En första prototyp av ett regionalt klimatkontrakt utvecklats med en arbetsgrupp med representanter från regionerna och länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten. Vidare har en plattform initierats för regional samhällsomställning i norra Sverige. Plattformen, med namnet Thriving North, bärs nu vidare av fler aktörer i de fyra norra regionerna.

EUs arbete med mission klimatneutrala städer 2030 har intensifierats under året. I september 2021 lanserades mission Klimatneutrala städer 2030 som en av de fem missionerna. Då inbjöds städer över hela Europa att göra en intresseanmälan att bli föregångare i omställningen till klimatneutralitet. Så mycket som 377 städer anmälde intresse. I juni 2022 valdes 112 städer ut för att bli pionjärer i klimatomställningen, varav

100 inom EU och 12 i associerade länder. Av dessa 112 finns sju svenska städer som återfinns bland de 23 som signerar Klimatkontrakt 2030.

Den europeiska plattformen NetZeroCities har under det senaste året inlett arbetet med att stödja implementeringen av mission klimatneutrala städer 2030 inom EU. Inte minst för att underlätta omställningen i de 112 städerna. Viable Cities medverkar i arbetet. NetZeroCities håller nu bl a på att utforma ett klimatkontrakt för städer i hela EU som verktyg för snabbare klimatomställning. Här är klimatinvesteringar en viktig del.

Två nya kompletterande initiativ har initierats under 2022 som ska stötta mission klimatneutrala städer 2030 i EU. Det första är partnerskapet Driving Urban Transitions där Viable Cities deltar tillsammans med Vinnova, Energimyndigheten och Formas från Sverige. Här sker samarbetet med nationella aktörer från ett stort antal länder. Framför allt handlar det här om finansiering av internationella satsningar inom tre områden som kan bidra till snabbare klimatomställning: energipositiva stadsdelar, cirkulär urban ekonomi och 15-minutersstaden. Det andra är initiativet CapaCITIES. Detta EU-samarbete syftar till att underlätta etableringen av nationella strukturer för att möjliggöra klimatomställningen i städer liknande Viable Cities i Sverige och CitiES2030 i Spanien.

Den globala innovationstävlingen Climate Smart Cities Challenge har under året gått in i en ny fas och team av företag och organisationer arbetar nu i de fyra städerna utanför EU i samarbete med UN-Habitat.

7.4. Viktigaste uppdateringar för myndigheterna

Arbete inom myndigheternas Innovationsteam

Under 2022 har myndigheterna i Klimatkontraktet fortsatt utveckla arbetet inom sitt innovationsteam. Teamet har bland annat sammanställt en överblick av myndigheternas olika stödformer och finansieringsinstrument och medverkat till att utlysningar som rör klimatomställning och hållbara städer kontinuerligt publiceras på webbplatsen Hållbarstad.se.

Innovationsteamet har medverkat i Viable Cities Transition Labs och deltagit i workshops och möten i syfte att lära mer om städers klimatinvesteringsplaner och myndigheternas roll i arbetet. Tillsammans med några av städerna har innovationsteamet testat att utveckla stöd och former för analys av myndigheternas gemensamma finansiering (bl a olika forskning- och innovationsprogram, stadsmiljöavtal) de senaste fem åren. Syftet är att arbetet på sikt ska bidra till åtaganden om samordnad finansiering och städernas arbete med klimatinvesteringsplanering.

I myndigheternas löpande arbete finns många åtgärder och initiativ som har betydelse för städernas arbete med klimatomställning. Att samla och informera om

dessa är en viktig uppgift för myndigheterna. Nedan följer ett urval som stöder eller på annat sätt berör städerna.

Stöd till forskning, innovation och utveckling

Under året har myndigheterna genomfört flera utlysningar i syfte att underlätta omställningen i städer.

Vinnova har i samarbete med Viable Cities bland annat genomfört utlysningen Designfas av urbana systemdemonstratorer. En uppföljande utlysning sker våren 2023, Andra exempel från Vinnova är Hållbar tillgänglighet i hela Sverige, om mobilitet i glesbygd, i samarbete med Drive Sweden och Viable Cities, Civilsamhällets lösningar för klimatomställning, samt Innovationer för en minskad elanvändning i samarbete med Energimyndigheten.

Tillväxtverket har haft utlysningar från Europeiska Regionala utvecklingsfonden, Ta fram lokal strategi för Hållbar urban utveckling, och utlysningen Driva plattform för samverkan och erfarenhetsutbyte. Staden som nav för grön och digital omställning är en satsning inom Omställningslyftet som också finansieras av Regionalfonden. Satsningen syftar till att ta fram nya praktiska arbetssätt för att arbeta med systeminnovation för lokal, grön omställning.

Formas har genomfört utlysningen Klimatneutrala och inkluderande kommuner för att öka kommuners kapacitet och förmåga att påskynda omställningsarbetet mot klimatneutralitet som kännetecknas av social inkludering och jämlika livsvillkor. Inom det nationella forskningsprogrammet för hållbart samhällsbyggande har Formas genomfört en utlysning på Forskarskolor för hållbart samhällsbyggande. Forskarskolorna syftar till att stärka kompetens- och kunskapsutvecklingen och är alla tydligt tvärvetenskapliga, praktisknära och utmaningsdrivna. Flera kommuner ingår i forskarskolorna. Formas finansierar även varje år många forsknings- och innovationsprojekt inom miljö, samhällsbyggnad och areella näringar i flertalet nationella och internationella utlysningar.

I Trafikverkets utlysningar om Stadsmiljöavtal kan kommuner och regioner söka stöd som leder till en ökad andel persontransporter med kollektivtrafik eller cykeltrafik och hållbara godstransportlösningar.

Energimyndigheten har genomfört utlysningar inom följande program som är relevanta för hållbara städer och samhällen, Människa, Energisystem och samhälle, Spara och Bevara, Design för energieffektiv vardag, Transporteffektivt samhälle samt E2B2, Energieffektivt byggande och boende, Forskarskola Energisystem samt Biobaserat samhälle-Bio+.

Energimyndigheten finansierar sedan många år beställargrupper och nätverk för att skapa en plattform för nära samverkan mellan branschaktörer och staten i syfte att

minska energianvändningen i byggnader. Energimyndigheten finansierar även den kommunala och energi- och klimatrådgivningen som riktar sig till hushåll och privata aktörer.

Impact Innovation är namnet på nästa generation strategiska innovationsprogram. Utlysning för förberedelseprojekt öppnades under året. En av de tre inriktningarna är Attraktiva och välfungerande samhällen, där inte minst städer är en viktig målgrupp.

På ett internationellt plan utlyser Formas, Energimyndigheten och Vinnova tillsammans medel så att aktörer verksamma i Sverige kan delta i internationella forsknings- och innovationsprojekt som tar sig an urbana utmaningar inom det europeiska partnerskapet Driving Urban Transition (DUT). I första utlysningen ingår 27 länder. På ett övergripande plan adresserar partnerskapet frågor om energi, mobilitet och resursanvändning i en urban kontext.

Myndigheters arbete och särskilda regeringsuppdrag

Energimyndigheten har arbetat tillsammans med Tillväxtanalys, Trafikanalys och Länsstyrelsen i Uppsala län för att ta fram underlag till regeringens nästa klimathandlingsplan. I uppdraget om lokal och regional klimatomställning genomfördes ett stort antal dialoger med kommuner, regioner, myndigheter, forskningsaktörer, näringsliv och andra relevanta aktörer ligger till grund för hindersanalysen och de förslag till styrmedel eller åtgärder som presenterades. På Energimyndigheten pågår en stor mängd uppdrag relaterade till elektrifieringsstrategin, energieffektivisering och trygg energiförsörjning samt uppbyggnaden av ett nationellt centrum för koldioxidavskiljning och lagring (CCS).

Klimatkontraktmyndigheterna ingår även som fem av 14 medlemmar i Regeringens Råd för hållbara städer. I mars 2022 fick rådet ett förlängt och ändrat uppdrag med tydligare fokus på att arbeta mot mål 11 Hållbara städer och samhällen i Agenda 2030. Flera av myndigheterna har medverkat i Boverkets koordineringsuppdrag inom nytt europeiskt Bauhaus (NEB). Ett exempel är utlysningen Idéer för framtidens Kiruna, Gällivare, Boden, Luleå, Skellefteå och Umeå – idéskisserna klara i projektet Visioner: i norr – Hållbar Stad (hallbarstad.se).

Trafikverkets kunskapsforum – Arena transporteffektiv stadsmiljö är en del av ett regeringsuppdrag (2019–2022) om att genomföra informations- och kunskapshöjande åtgärder för omställning av transportsektorn till fossilfrihet. Ett forsknings- och innovationsprogram för Geofencing som finansieras av Trafikverket och drivs av Closer på Lindholmen samlar nödvändiga aktörer inom samhälle, näringsliv och akademi för att tillsammans ta fram lösningar som ska främja användningen av geofencing i styrning av transportsystemet.

Ett axplock av arbeten som berör utveckling av systeminnovation är Utvecklade arbetssätt och processer för ökade synergier mellan regionala, nationella och

internationella innovationsinsatser, Systeminnovation i städer, (Vinnova), Stärka det regionala arbetet med hållbar utveckling (flera myndigheter), bidra till kommande diskussioner om EUs urbana agenda (Formas) samt Vinnovas satsning på att stödja städernas förmåga att leda och organisera innovation, bl a genom det följeforskningsnätverk som i snart 10 år följt utvecklingen av satsningen Innovationsplattformar för hållbara städer, och projektet Accelerera som utvecklar och erbjuder stöd för innovationsledning i kommunerna enligt ISO-standard.

Ny myndighet bland signatärerna

Naturvårdsverket har beslutat att signera Klimatkontrakt 2030 i december 2022 och kommer därmed att fortsatt vara delaktiga i processen.

8. Kontraktet

Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, så som de formuleras ovan, ska gälla för 2022. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Klimatkontrakt 2030

Mellan Kalmar kommun, myndigheterna
Energimyndigheten, Vinnova, Formas, Tillväxtverket,
Trafikverket, Naturvårdsverket samt Viable Cities.

Stockholm den 8 december 2022. Parterna är överens om att dessa gemensamma åtaganden, så som de formuleras ovan, ska gälla för 2023. Den första versionen av Klimatkontrakt 2030 signerades 2020. Klimatkontraktet ska uppdateras och förnyas inför varje nytt år.

Johan Persson

kommunstyrelseordförande,
Kalmar kommun

Olga Kordas

programchef,
Viable Cities

Robert Andrén

generaldirektör,
Energimyndigheten

Darja Isaksson

generaldirektör,
Vinnova

Johan Kuylenstierna

generaldirektör,
Formas

Elisabeth Backteman

generaldirektör,
Tillväxtverket

Roberto Maiorana

generaldirektör,
Trafikverket

Björn Risinger

generaldirektör,
Naturvårdsverket

Bilaga 1 – länkar till dokument

Nedan finns länkar till de mest relevanta dokumenten i relation till Klimatkontrakt 2030 för Kalmar.

Länkar till relevanta dokument

[Handlingsplan fossilbränslefri kommun 2030 \(2019\)](#)

[Handlingsplan för god vattenstatus \(2021\)](#)

[Miljobokslutet \(2021\)](#)

[Energibalans \(2018\)](#)

[Översiktsplan - Samrådsversion \(2021\)](#)